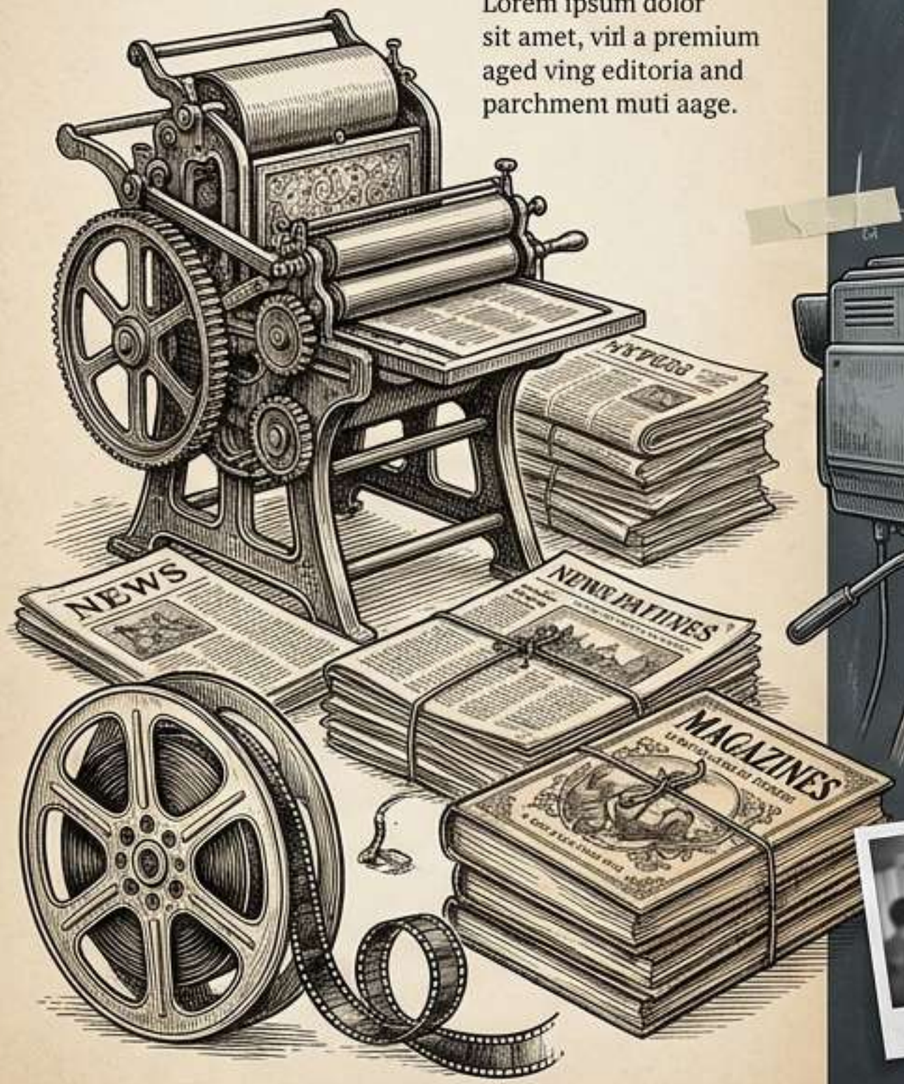
Теорії масових комунікацій

Еволюція від класичних медіа до цифрового мережевого середовища

PHASE 1:

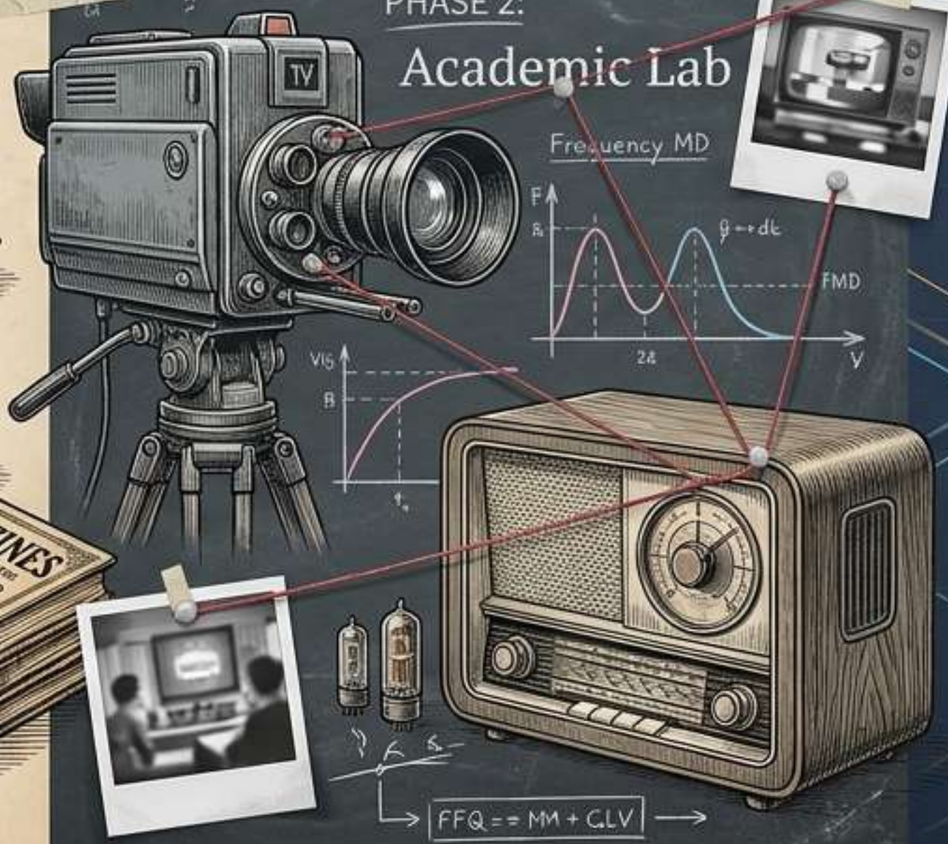
Vintage Classic Media

Lorem ipsum dolor sit amet, viril a premium aged ving editoria and parchmem muti aage.

PHASE 2:

Academic Lab

PHASE 3:

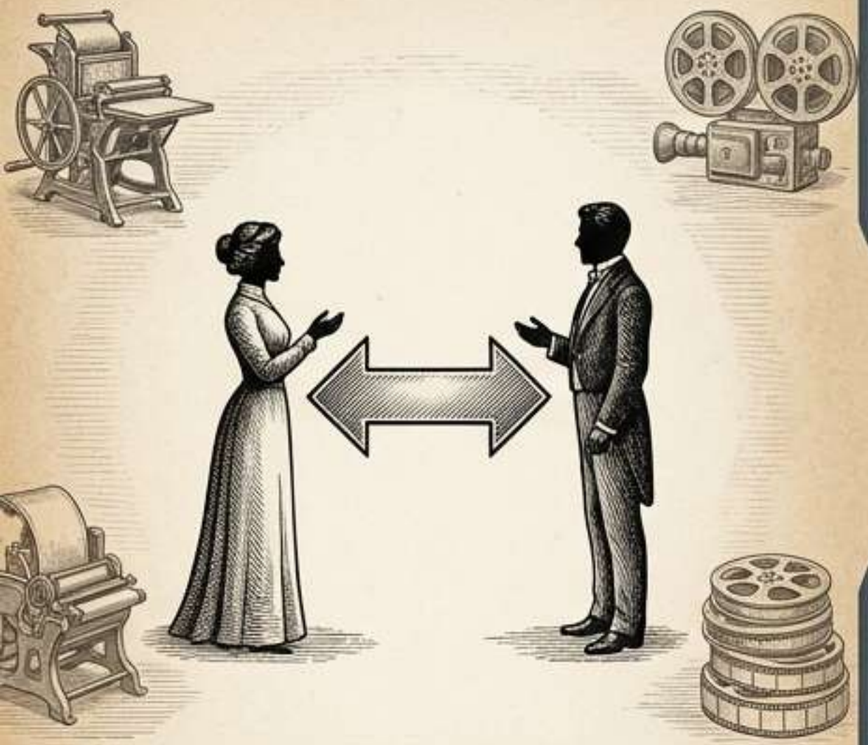
Digital Network

Gemini Notebook

Рівні комунікації: Від діалогу до глобального мовлення

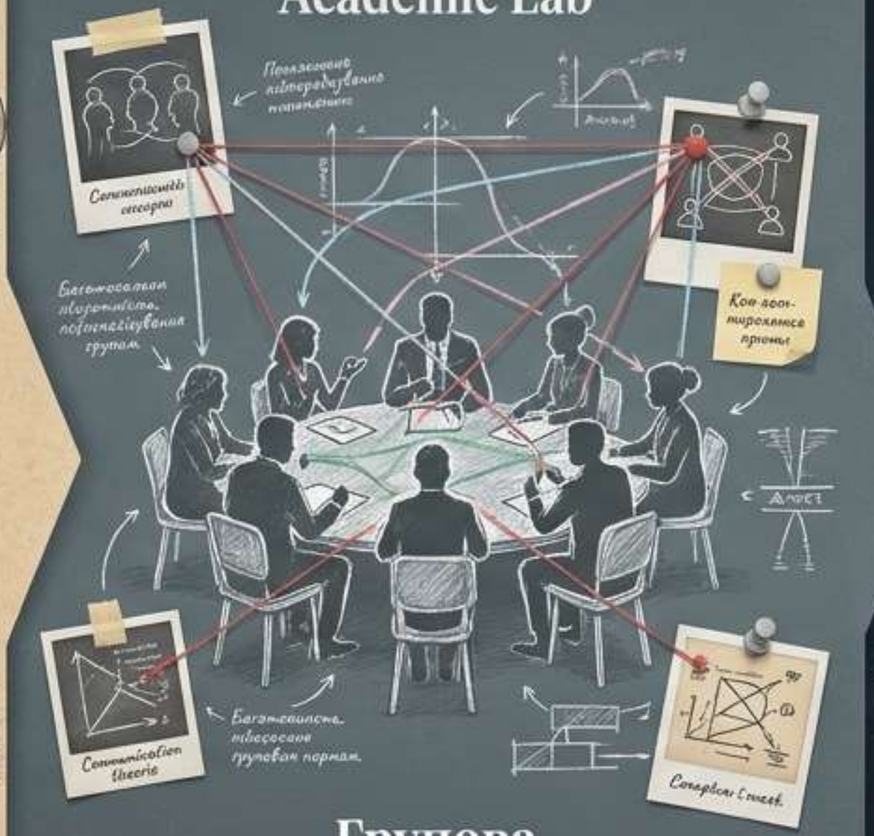
Vintage Classic Media

Міжособистісна

Максимальна зворотність, персоналізованість, діалог.

Academic Lab

Групова

Багатоканальність, підпорядкування груповим нормам.

Digital Network

Масова

Великі, розпорошені аудиторії, опосередкованість технологіями.

Сучасні дослідження розглядають комунікацію як континуум — від максимальної зворотності до глобального мовлення.

Gemini Notebook

Основні характеристики масової комунікації

Публічність

Відкритість повідомлення, формування публічної сфери (Ю. Габермас).

Інституційність

Колективний творець, редакційна політика та феномен «воротарства».

Опосередкованість технічними засобами

Медіа як продовження людини (М. Маклюен). Залежність від інфраструктури.

Гетерогенність

Усереднений образ адресата для великої аудиторії з різним досвідом.

Потенційна транскордонність

Подолання державних кордонів, глобальний масштаб.

Gemini Notebook

Анатомія процесу масової комунікації

Масова комунікація як процес конструювання соціальної реальності (Бергер і Лукман). Це не дзеркало суспільства, а активний учасник його самоописання.

Комунікатор
Колективний автор, інституційні межі

Повідомлення
Явний зміст та приховані смисли

Канал
Технічний засіб поширення інформації

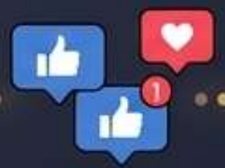
Аудиторія
Активні суб'єкти, а не пасивні мішені

Ефект
Зміна поведінки, думок або установок

Зворотний зв'язок
(Відкладений або опосередкований)

Gemini Notebook

Phase 2 Academic Lab

Класичні моделі комунікації

Як наука XX століття намагалася виміряти хаос медіавпливу: від ідеї магічної кулі до визнання рівноправного діалогу.

Гарольд Лассвелл

Клод Шеннон

Воррен Вівер

Пол Лазарсфельд

Еліу Кац

Чарльз Осгуд

Вілбур Шрамм

Gemini Notebook

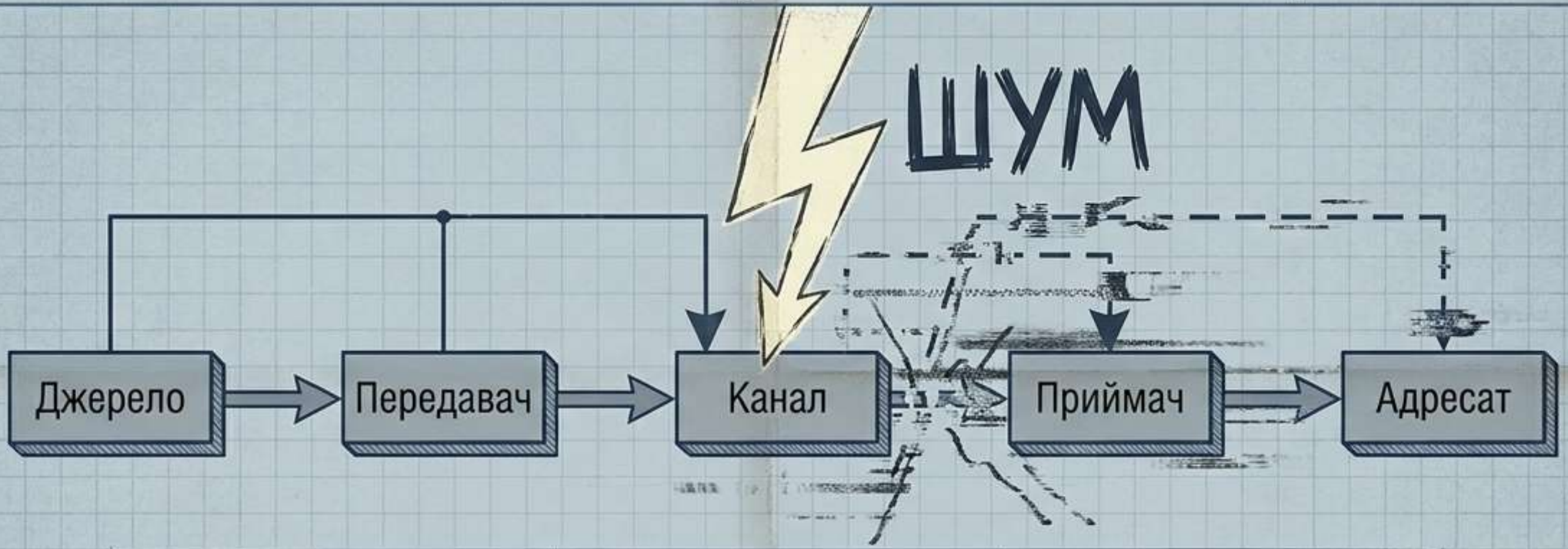
Формула впливу (Модель Г. Лассвелла, 1948)

Головний недолік моделі: Лінійність. Комунікатор розглядається як єдиний активний суб'єкт, а аудиторія – як пасивна мішень без зворотного зв'язку.

Gemini Notebook

Математична теорія зв'язку (К. Шеннон та В. Вівер, 1949)

Технічний шум	Семантичний шум	Психологічний шум
Дефекти сигналу, друкарські помилки, втрата зв'язку.	Багатозначність, складний жаргон, незрозуміла термінологія.	Упередження, емоційне відторгнення, втома реципієнта.

Комунікація як передача сигналу. Головний внесок моделі — виявлення інформаційних втрат та перешкод під час трансляції.

Gemini Notebook

Academic Lab

Двоступеневий потік комунікації
(П. Лазарсфельд, Е. Кац)

Мас-медіа

Лідери думок (Opinion Leaders)

Експерти у своїх групах, які працюють як фільтри та інтерпретатори, додаючи інформації соціального схвалення.

Ширша аудиторія (Міжособистісні мережі)

Відмова від ідеї всесильної «магічної кулі». Вплив медіа є опосередкованим через міжособистісні соціальні зв'язки.

Gemini Notebook

Academic Lab

Циркулярна модель (Ч. Осгуд та В. Шрамм, 1954)

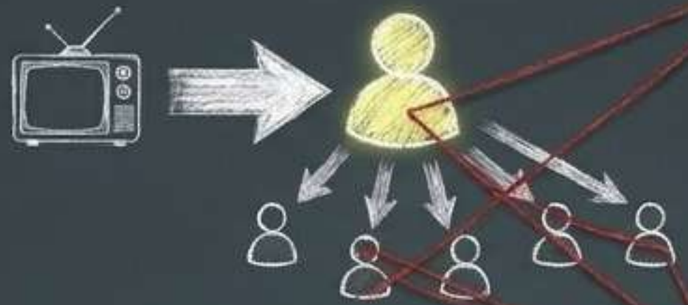
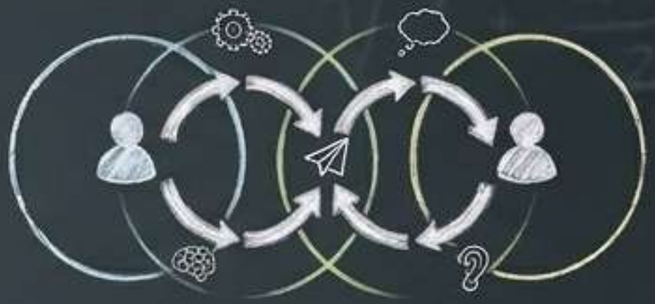

Комунікація як безперервний рівноправний діалог. Розуміння можливе лише в зоні перетину «полів досвіду» обох учасників. Зворотний зв’язок є безперервним, а ролі відправника і одержувача постійно змінюються.

Gemini Notebook

Academic Lab

Синтез парадигм: Еволюція наукової думки

Лінійна модель	Двоступеневий потік	Циркулярна модель
		
Фокус: Односпрямована передача та вплив.	Фокус: Соціальне опосередкування.	Фокус: Взаємна інтерпретація та діалог.
Переваги: Чітка структура, ідеальна для масового мовлення.	Переваги: Враховує міжособистісні мережі та неформальний вплив.	Переваги: Визнає активність аудиторії та постійний зворотний зв'язок.
Обмеження: Ігнорує контекст та розглядає аудиторію як пасивну.	Обмеження: Спрощує реальні, часто багатоступеневі інформаційні потоки.	Обмеження: Ігнорує нерівність владних та технологічних ресурсів медіа.

Gemini Notebook

Технологічна трансформація медіа

Газета

Радіо

Телебачення

Вебсайт

Соціальна мережа

Смартфон

Персоналізована стрічка

#Repost

#News

#Trending

#ForYou

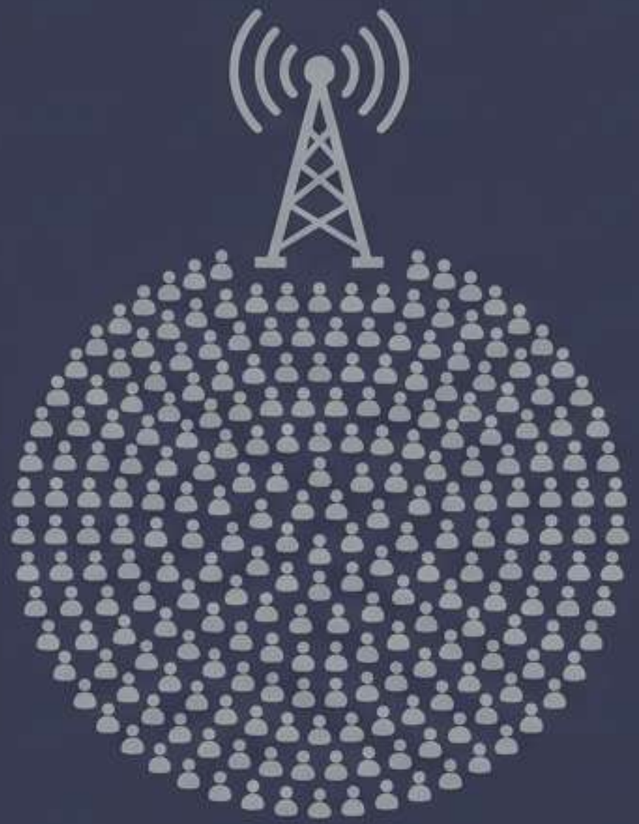

Перехід від інституційного «воротарства» редакторів до економіки уваги, алгоритмічного ранжування та прискореного циклу новин

Gemini Notebook

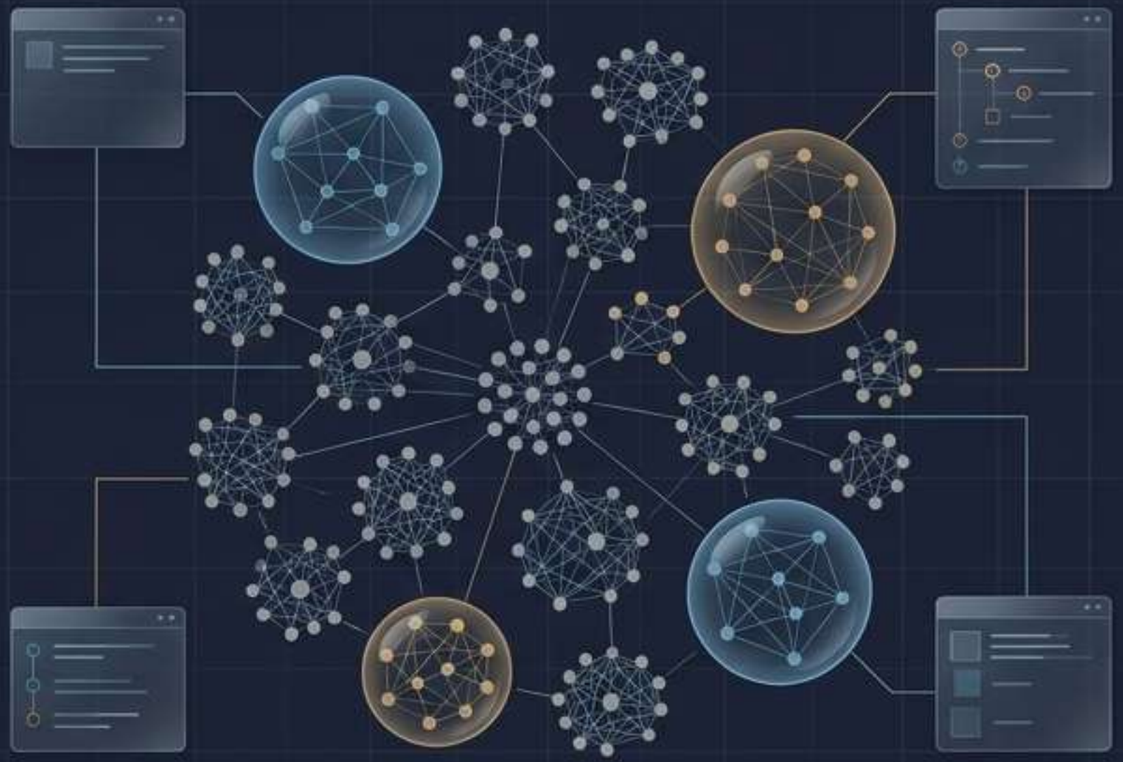
Мутація аудиторії: Від Маси до Мережі

Масова аудиторія

Однорідна спільнота, що пасивно споживає однакові інституційні повідомлення.

Мережева, фрагментована та персоналізована

Множина взаємопов’язаних вузлів. Користувачі замикаються у персоналізованих інформаційних середовищах («Ехо-камери» та «Бульбашки фільтрів»).

Gemini Notebook

Mass Self-Communication (М. Кастельс)

Комунікатор
Створює власний контент.

Інтерпретатор
Надає подіям власного забарвлення через коментарі.

Реципієнт
Споживає персоналізовану алгоритмічну стрічку.

Ретранслятор
Виконує функцію нового «воротаря», поширюючи обране.

Комунікація є масовою за охопленням, але самостійно створюваною і керованою. Алгоритми платформ стають новими посередниками, а класичний «шум» перетворюється на інформаційний надлишок, дезінформацію та ботоферми.

Gemini Notebook

Нова реальність на класичному фундаменті

Класичні моделі не зникли. Вони стали оптикою, крізь яку ми вивчаємо багаторівневий цифровий світ.

Вплив (Лассвелл)

Тепер вимірюється алгоритмічною аналітикою та метриками залучення.

Шум (Шеннон-Вівер)

Еволюціонував у навмисні інформаційні операції та надлишок контенту.

Лідери думок (Лазарсфельд)

Трансформувалися в мережевих інфлюенсерів та мікро-спільноти.

Циркулярність (Осгуд-Шрамм)

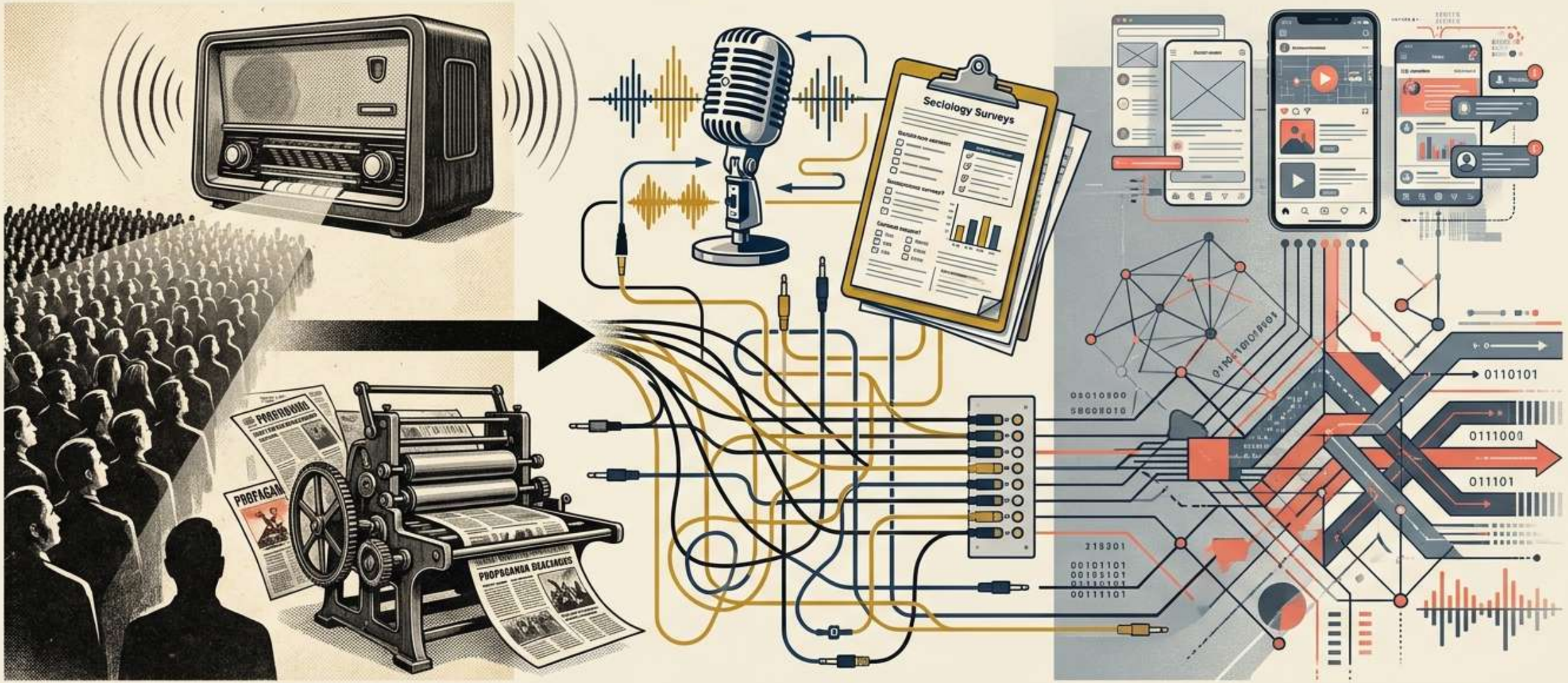
Стала базовою архітектурою Web 2.0 та соціальних мереж.

Масова комунікація сьогодні — це спільне, алгоритмічно кероване конструювання соціальної реальності у форматі «багато до багатьох».

Gemini Notebook

Еволюція медіавпливу: Від масового гіпнозу до мережевих фільтрів

Як наука переосмислила силу інформації — від страху перед «всемогутньою пропагандою» до розуміння алгоритмічних ехо-камер.

Gemini Notebook

Народження «всемогутніх» медіа

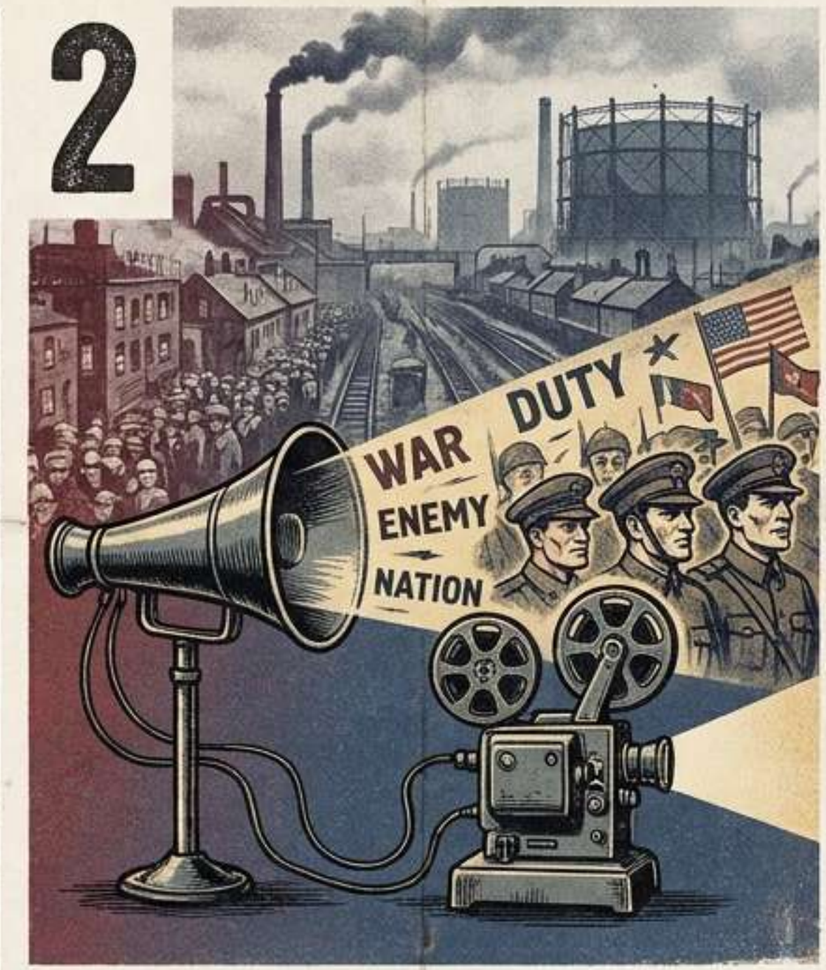
1

Атомізація (Кінець XIX ст.)

Руйнування традиційних громад. Згідно з Г. Лебоном (1895) та Х. Ортегою-і-Гасетом (1930), людина в натовпі діє під владою навіювання (Теорія масового суспільства).

2

Пропаганда (1914–1918)

Перше системне використання преси та кіно для мілітаризації нації та створення образу ворога.

3

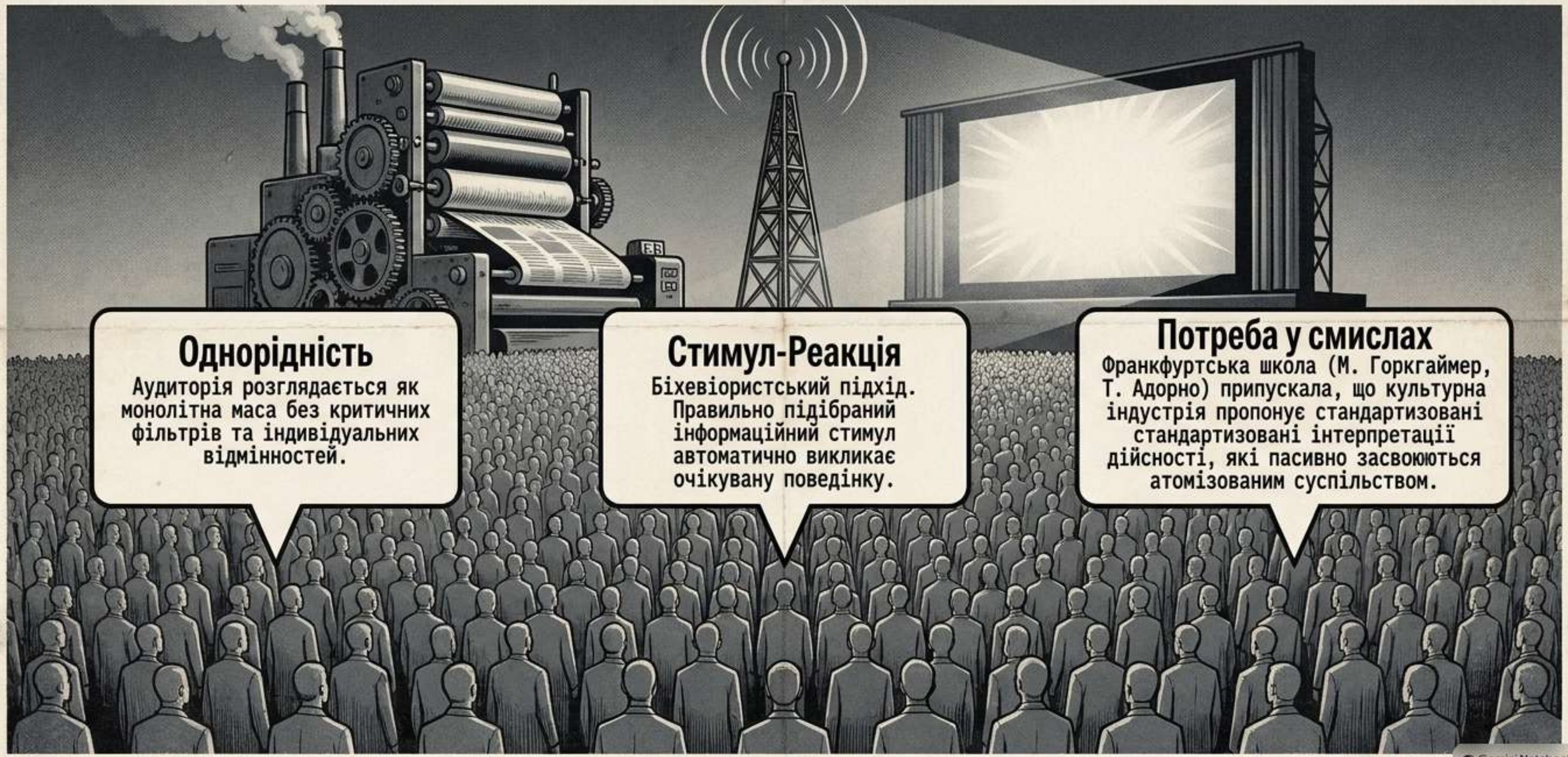

Технологічний шок (1920-ті)

Можливість одночасно говорити до мільйонів. «Дослідження фонду Пейна» фіксують тривогу щодо впливу кіно на молодь.

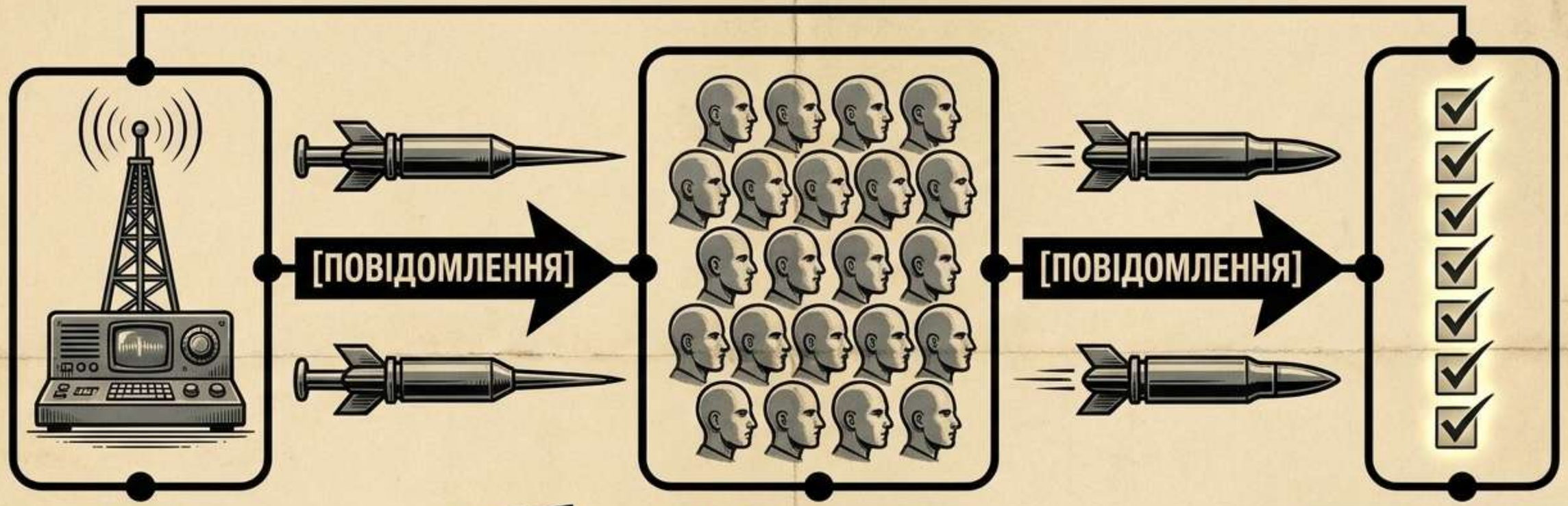
Gemini Notebook

Парадигма сильного впливу: Міф про масову аудиторію

Gemini Notebook

Теорія «магічної кулі» / «гіподермічної голки»

[МЕДІА] [МАСОВА АУДИТОРІЯ] [СИНХРОННА РЕАКЦІЯ]

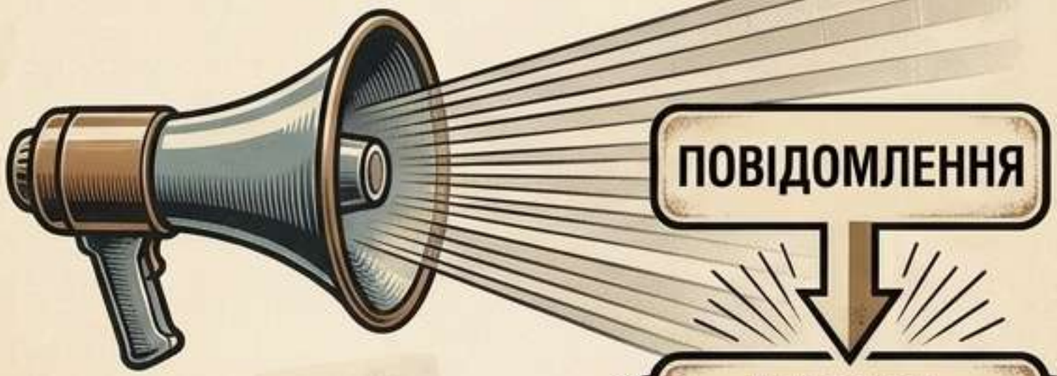
Увага: Історична карикатура, а не емпірична модель. Дослідники довели, що ця модель була радше «солом'яним опудалом», ніж реальною науковою теорією. Проте вона ідеально описує тогочасні страхи.

Кейс: Радіопостановка «Війна світів» (1938). Дослідження Г. Кентрила фіксувало паніку серед слухачів, хоча газети пізніше штучно перебільшили її масштаби для демонізації радіо.

Gemini Notebook

Інструмент конструювання реальності

ПОВІДОМЛЕННЯ

МАСОВЕ СПРИЙНЯТТЯ

ГРОМАДСЬКА ДУМКА

ПОВЕДІНКА / НАСТРІЙ

Волтер Ліппман (1922)

Запровадив поняття «виготовлення згоди». Громадська думка є продуктом медійних образів («псевдосередовища»), а не безпосереднього досвіду.

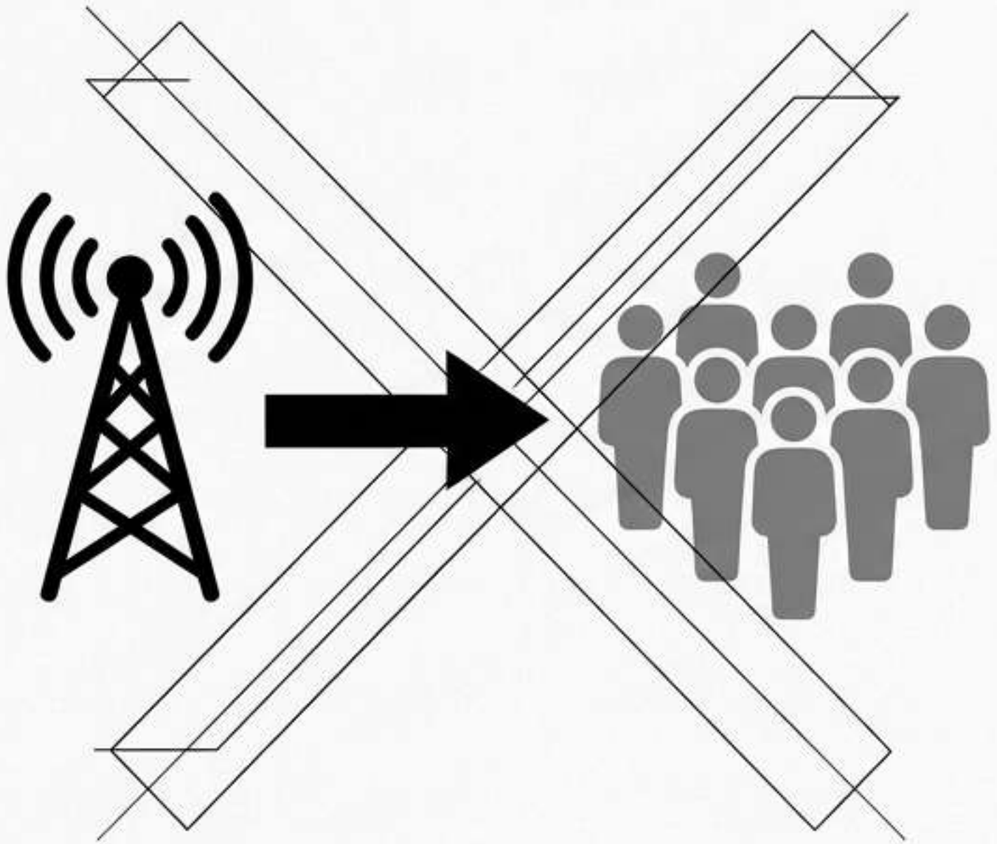

Едвард Бернейс (1928)

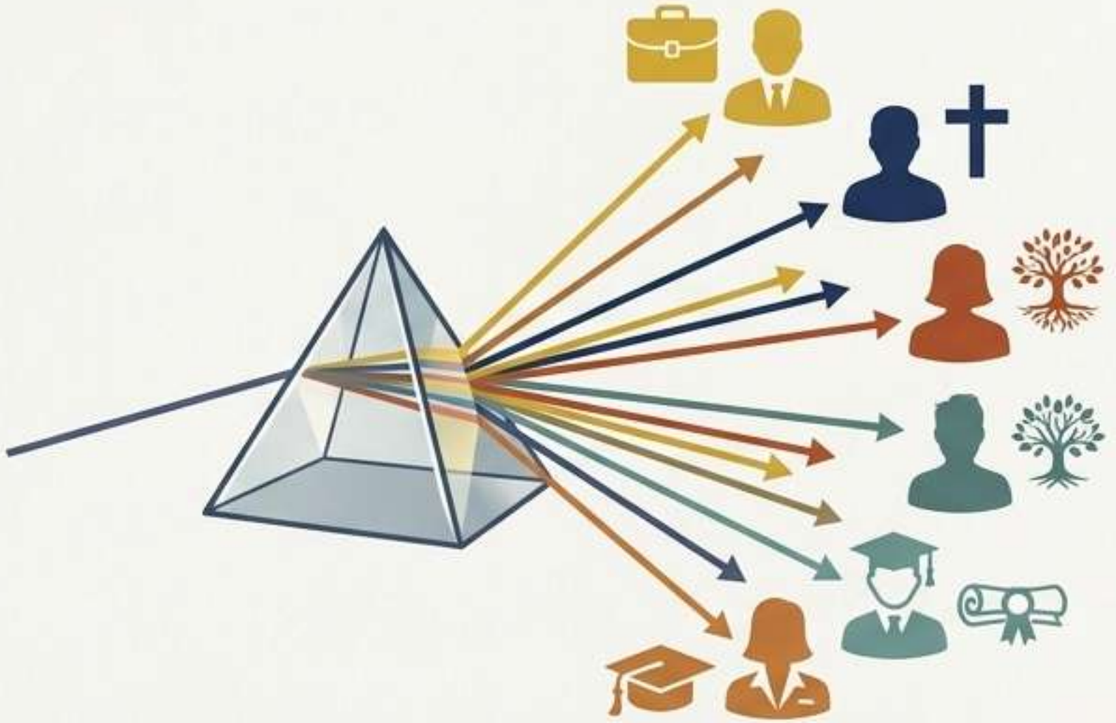
Автор книги «Propaganda». Відкрито захищав ідею, що свідоме маніпулювання масовими звичками є необхідним інструментом демократичного управління.

Gemini Notebook

Розбита ілюзія: Чому гіподермічна модель не працює

Ілюзія: Однакове повідомлення = однакова реакція.

1. **Методологічні хиби**: Ранні висновки робилися без контрольних груп, на основі інтуїції.
2. **Ігнорування індивідуальності**: Однакова інформація розбивається об різний рівень освіти, досвіду та інтересів.
3. **Складність переконання**: Переконання — це довгий ланцюг (увага → розуміння → згода → запам'ятовування), де сигнал може легко згаснути.

Gemini Notebook

Зміна парадигми: Обмежені та опосередковані ефекти

На зміну страху прийшла емпірична соціологія (1940–60-ті рр.).

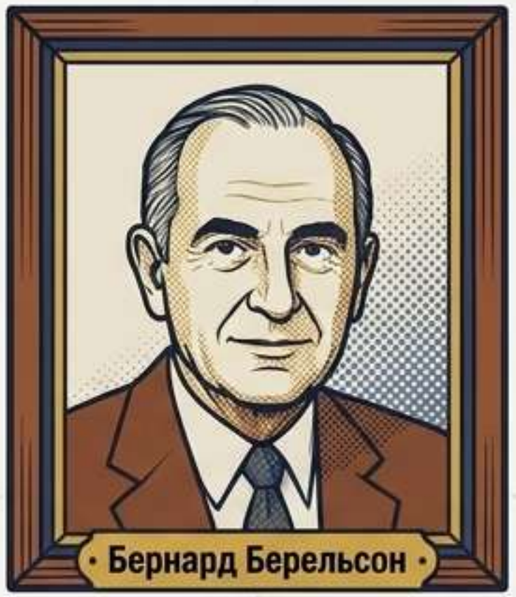
Головний інсайт (Дж. Клаппер, 1960)

Медіа — це НЕ самостійна і достатня причина змін. Це лише один із чинників у складній системі впливів. Найчастіше медіа підкріплюють уже наявні установки, а не змінюють їх.

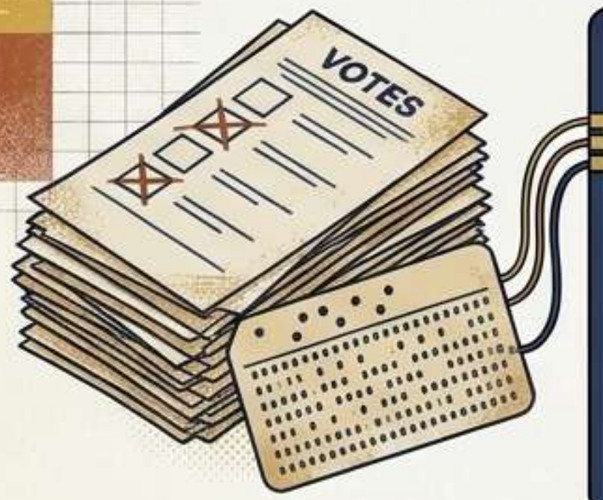
Gemini Notebook

Відкриття соціологів: Дослідження виборчої поведінки

Дослідження:
Графство Ері (1940, «The People's Choice») та Елмайра (1948). Використання панельного методу (повторні опитування тих самих людей).

Результат:
Більшість виборців визначилися з вибором ЩЕ ДО початку кампанії. Медіа не конвертували опонентів, а лише кристалізували позицію прихильників.

> **«Людина мислить політично так, як живе соціально.»**

Вирішальними виявилися соціально-економічний статус, релігія та місце проживання.

Gemini Notebook

Двоступеневий потік комунікації

Особистий вплив ефективніший за медійний (Е. Кац, П. Лазарсфельд). Він гнучкіший, має вищий рівень довіри та містить фактор соціального тиску.

Дифузія інновацій (Е. Роджерс, 1962)
Ранні послідовники стають лідерами думок для більшості. Сучасна наука розширила цю модель до багатоступеневого потоку (multi-step flow).

Gemini Notebook

Бар’єр 1: Селективний контакт (Вибірковість уваги)

[ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ] → [ЩИТ ВИБОРУ] → [ПЕРСОНАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОТІК]

Когнітивний дисонанс (Л. Фестінгер)
Люди активно уникають інформації, що суперечить їхнім переконанням, щоб знизити психологічну напругу.

Сучасний контекст
Дослідження доводять: на вибір контенту впливають і алгоритми, і власні рішення користувача. Медіа рідко наздоганяють тих, хто принципово не готовий їх слухати.

Gemini Notebook

Бар’єри 2 і 3: Селективне сприйняття та запам’ятовування

Фільтри свідомості
(цінності, ідентичність)

Бар’єр 2: Сприйняття

Одне повідомлення = різні декодування. Кейс «Містер Біґот»: антирасистські сатиричні карикатури були сприйняті аудиторією з упередженнями як підтвердження їхніх расистських поглядів.

Бар’єр 3: Запам’ятовування

Пам’ять — це реконструктивний процес (Ф. Бартлетт). Ми зберігаємо те, що підтверджує наші схеми. Ефект тривалого впливу пояснює стійкість міфів навіть після їхнього офіційного спростування.

Gemini Notebook

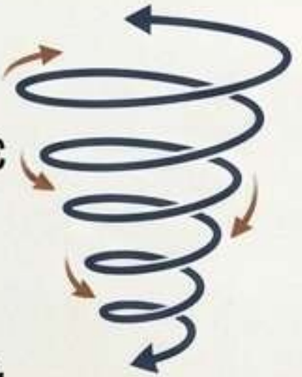
Соціальний якір: Референтні групи

Груповий компас

Людина оцінює медіаконтент не ізольовано, а через свою референтну групу. Групові норми визначають, які інтерпретації є соціально прийнятними. Експерименти С. Аша показали: індивід рідко приймає повідомлення, яке конфліктує з позицією його групи.

Спіраль мовчання (Е. Ноель-Нойман)

Страх соціальної ізоляції змушує людину мовчати, якщо вона вважає свої погляди меншістю. Медіа формують ілюзію того, яка саме думка зараз «домінує».

Gemini Notebook

Еволюція поглядів: Порівняльна матриця парадигм

Вимір	Теорії сильного впливу (1920-30-ті)	Обмежені ефекти (1940-60-ті)
Природа аудиторії	Пасивна, однорідна, атомізована та ізольована	Активна, різнорідна, глибоко соціально інтегрована
Механізм впливу	Прямий, автоматичний (Стимул → Реакція)	Опосередкований, вибірковий (через фільтри та мережі)
Центральна метафора	«Магічна куля» / «Гіподермічна голка»	Соціальні якорі, бар'єри та двоступеневий потік
Головні теоретики	В. Ліппман, Г. Лассвелл, Е. Бернейс	П. Лазарсфельд, Б. Берельсон, Дж. Клаппер

Gemini Notebook

Повернення «всемогутності» у цифрову епоху

Гіпертаргетинг

Сучасна пропаганда не використовує «килимове бомбардування». Вона застосовує алгоритмічний мікротаргетинг, щоб доставити ідеально підібрану інформаційну «кулю» конкретному психотипу.

Швидкість дезінформації

Дослідження (Science, 2018) доводять, що алгоритми платформ поширюють неправдиву, емоційно насичену інформацію значно швидше та глибше за правду.

Гібридна загроза

Для України інформаційно-психологічні операції — це реальний компонент війни. Ботоферми та координована поведінка акаунтів повертають парадигму сильного впливу на рівень національної безпеки.

Gemini Notebook

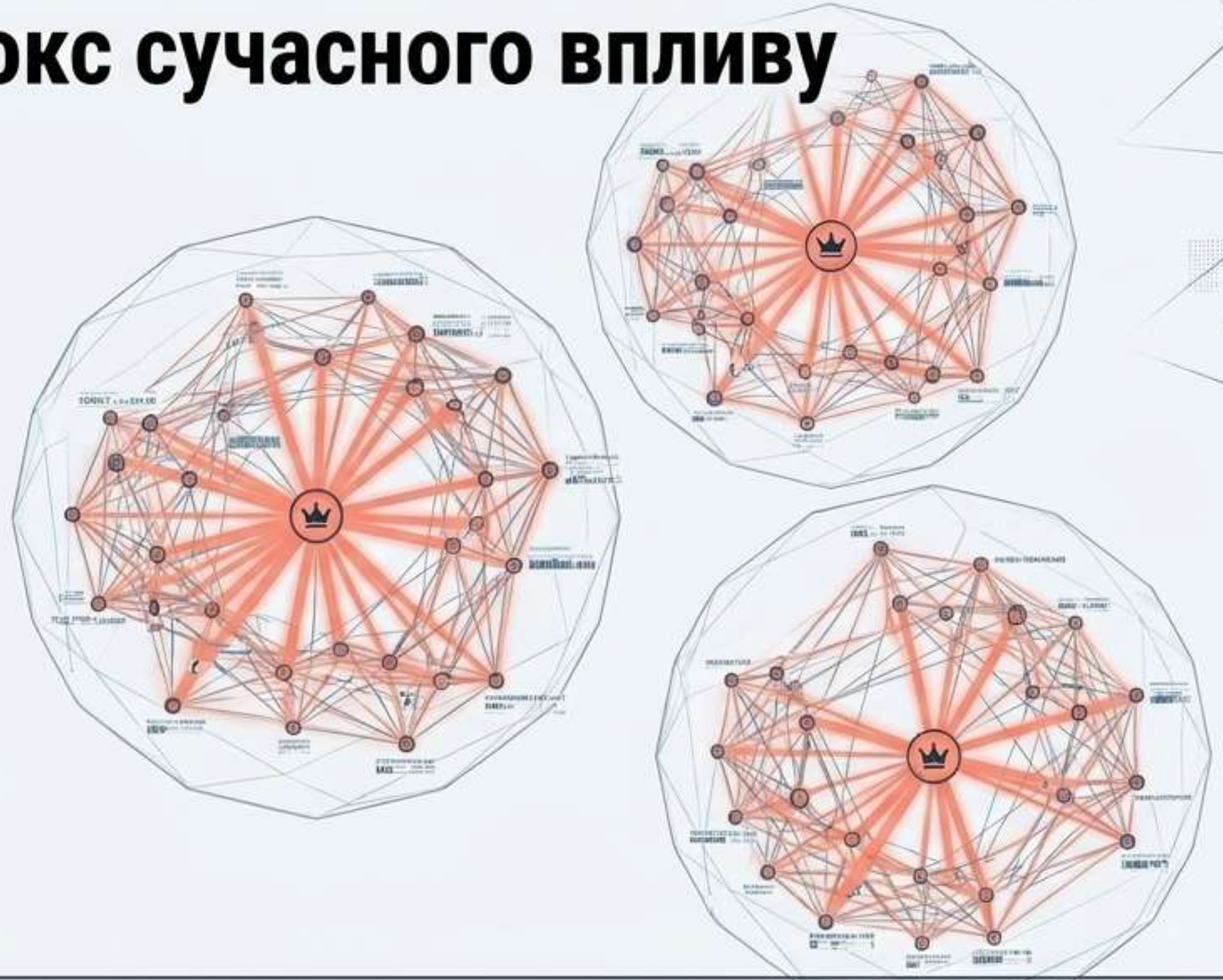
Мережевий парадокс сучасного впливу

Селективність на стероїдах

Алгоритми автоматизували селективний контакт. Ехо-камери виникають там, де дезінформація знаходить групи, які вже активно шукають її підтвердження.

Нові лідери думок

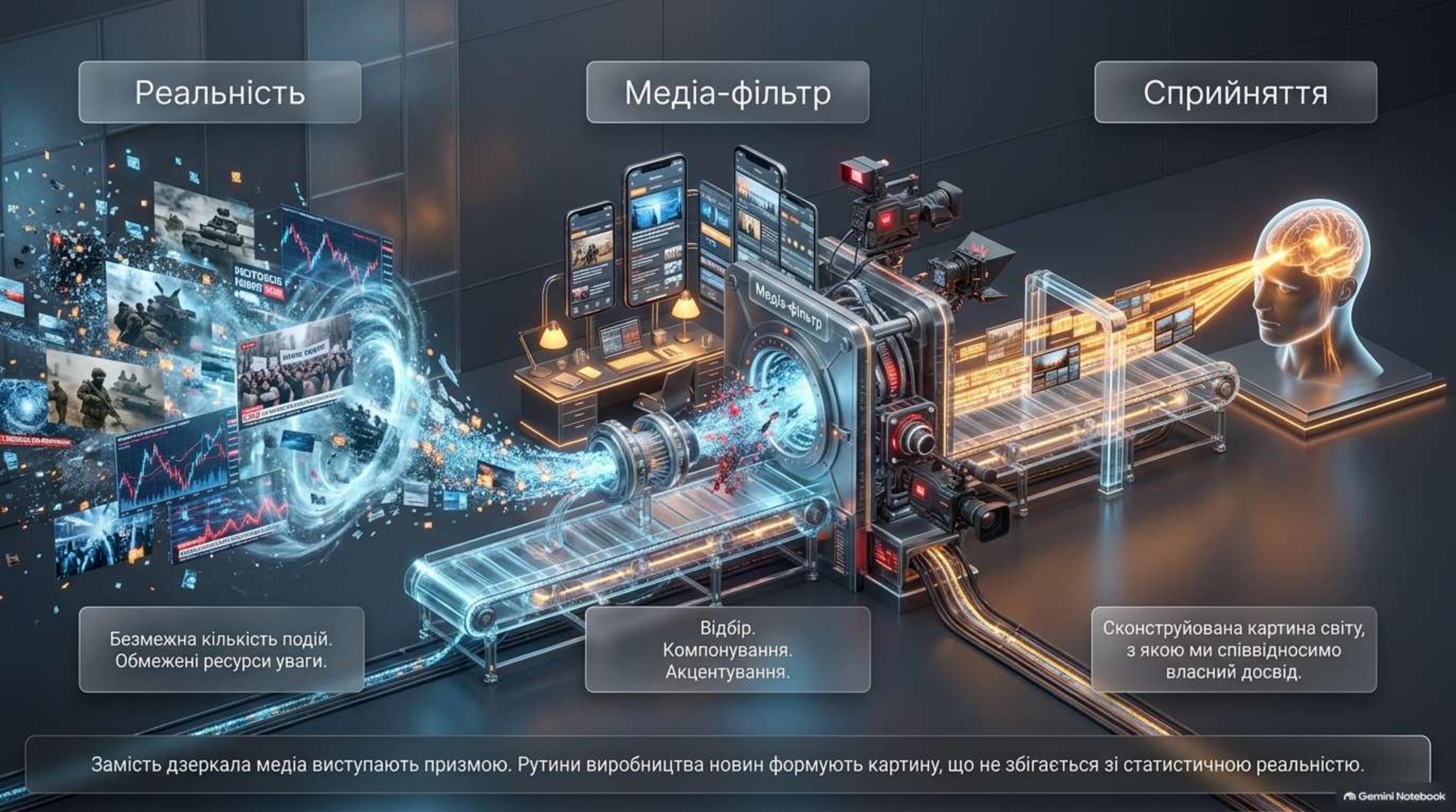
Інфлюенсери та мікроспільноти виконують роль соціальних посередників з теорії Лазарсфельда, але у глобальному алгоритмічному масштабі.

Висновок: Сучасна наука довела, що вплив є умовним. Питання більше не звучить як «чи впливають медіа?». Воно звучить так: «Як, коли, за яких умов і на кого вони впливають?». Медіаграмотність та усвідомлення когнітивних фільтрів — єдина система захисту.

Gemini Notebook

Теоретична лабораторія медіареальності: Конвеєр Смислів
Як медіа відбирають, структурують та конструюють нашу картину світу.
NEWS
BREAKING NEWS
NEWS TICKER
Gemini Notebook

Gemini Notebook

Maxwell McCombs

Donald Shaw

Експеримент у Чапел-Гіл (1968):
Висока кореляція між ієрархією тем у медіа та тим, що виборці вважають важливим.

Події

Медіа

Порядок денний

Громадська увага

Громадська думка

Медіа значною мірою впливають на те, які питання суспільство вважає важливими.

Gemini Notebook

Формула Бернарда Коена (1963) та її еволюція

Перший рівень: Про що думати.
Вибір тем, які постають у центрі суспільної уваги.
(Формування значущості проблеми).

Другий рівень: Як думати.
Способи, якими ці об’єкти характеризуються й оцінюються.
(Формування ракурсу осмислення).

Gemini Notebook

Перший рівень agenda-setting: Ієрархія видимості

Нав'язливі (інфляція) vs **Ненав'язливі** (зовнішня політика) теми. Вплив медіа сильніший, коли у людей немає безпосереднього особистого досвіду.

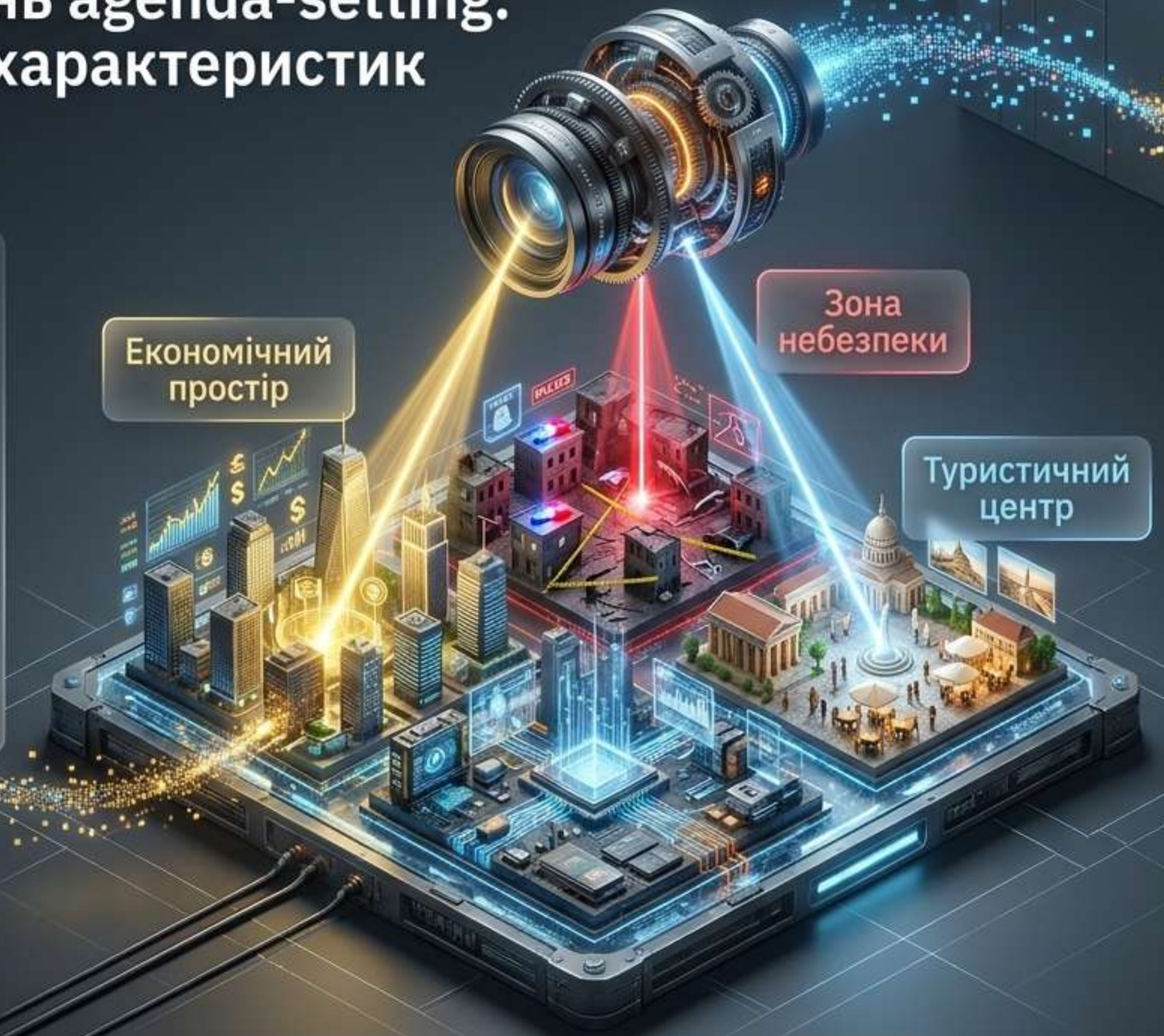
Розмір заголовка, перші шпальти, частота повторення.

Видимість теми у медіа → Увага аудиторії → Сприйняття суспільної значущості.

Gemini Notebook

Другий рівень agenda-setting: Значущість характеристик

Медіа впливають не лише на те, який об’єкт потрапляє в центр уваги, а й на те, які його атрибути стають помітними.

Когнітивні (змістові риси) та афективні (емоційна тональність) атрибути формують міцні асоціації та стереотипи.

Gemini Notebook

Екосистема політичної комунікації: Боротьба за порядок денний

Теорія індексації (Л. Беннет) — медіа часто просто відображають діапазон поглядів еліт та офіційних джерел.

Ефект праймінгу — медіа задають теми, які стають критеріями оцінки політиків виборцями.

Порядок денний — це не стихійне явище, а результат цілеспрямованої взаємодії.

Gemini Notebook

Теорія фреймінгу: Межі того, що ми бачимо

За Ірвінгом Гофманом (1974), фрейми — це схеми інтерпретації, що дозволяють осмислювати події.

Епізодичні (окремий випадок/персона) vs **Тематичні** (ширший суспільний контекст) фрейми за Ш. Айєнґаром.

Фрейм визначає, які деталі включені в кадр, які винесені на передній план, а які залишаються поза ним.

Gemini Notebook

Механізм фреймінгу
(за Робертом Ентманом)

Відбір:
Включення одних фактів і відкидання інших.

Акцентування:
Виділення елементів через розташування чи заголовки.

Інтерпретація:
Визначення проблеми, пошук причин та моральна оцінка.

Зібраний матеріал пропонує готовий ракурс розуміння події.

Gemini Notebook

Теорія культивації Дж. Гербнера (1976)

Центральна метафора: Краплі медіаконтенту, які роками падають в одне місце, поступово витесуючи світогляд.

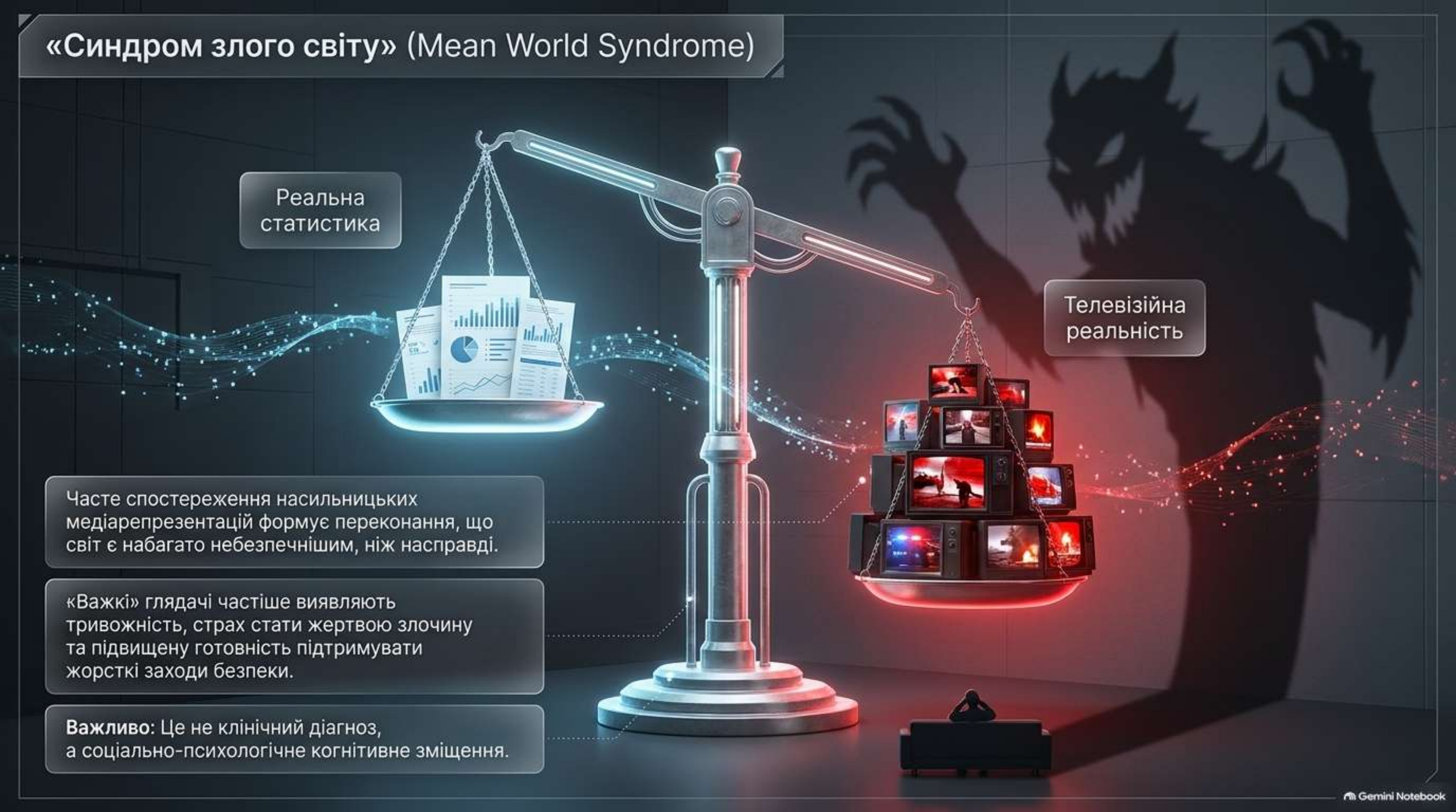
На відміну від короткострокових ефектів, це дослідження кумулятивної дії повторюваних образів.

Медіа як сучасний «оповідач історій», що постачає суспільству спільні міфи (Мейнстримінг).

Відмінність між одноразовим впливом та ефектом тривалого споживання.

Gemini Notebook

«Синдром злого світу» (Mean World Syndrome)

Часте спостереження насильницьких медіарепрезентацій формує переконання, що світ є набагато небезпечнішим, ніж насправді.

«Важкі» глядачі частіше виявляють тривожність, страх стати жертвою злочину та підвищену готовність підтримувати жорсткі заходи безпеки.

Важливо: Це не клінічний діагноз, а соціально-психологічне когнітивне зміщення.

Gemini Notebook

Культивація в епоху алгоритмів та стримінгів

Персоналізація:
Замість спільного для всіх потоку — індивідуально підібрані добірки. Розпад «спільної картини».

Алгоритмічна культивація:
Штучний інтелект відбирає повторювані образи на основі наших власних реакцій, замикаючи цикл.

Фрагментація та Binge-watching:
Глибоке занурення у вузькі тематичні середовища, що культивують індивідуальні страхи чи стереотипи.

Gemini Notebook

Матриця Медіа-ефектів: Синтез

	Agenda-Setting	Фреймінг	Культивація
Головне питання	Про що думати?	Як про це думати?	Яким є цей світ?
Основний механізм	Видимість та частота (Ієрархія)	Відбір, акцент, контекст (Рамка)	Накопичення повторюваних образів (Кумуляція)
Одиниця впливу	Теми та їхні атрибути	Інтерпретація конкретної події	Глобальний світогляд та наративи
Тривалість ефекту	Коротко- та середньостроковий	Ситуативний / Контекстуальний	Довгостроковий (роки життя)

Gemini Notebook

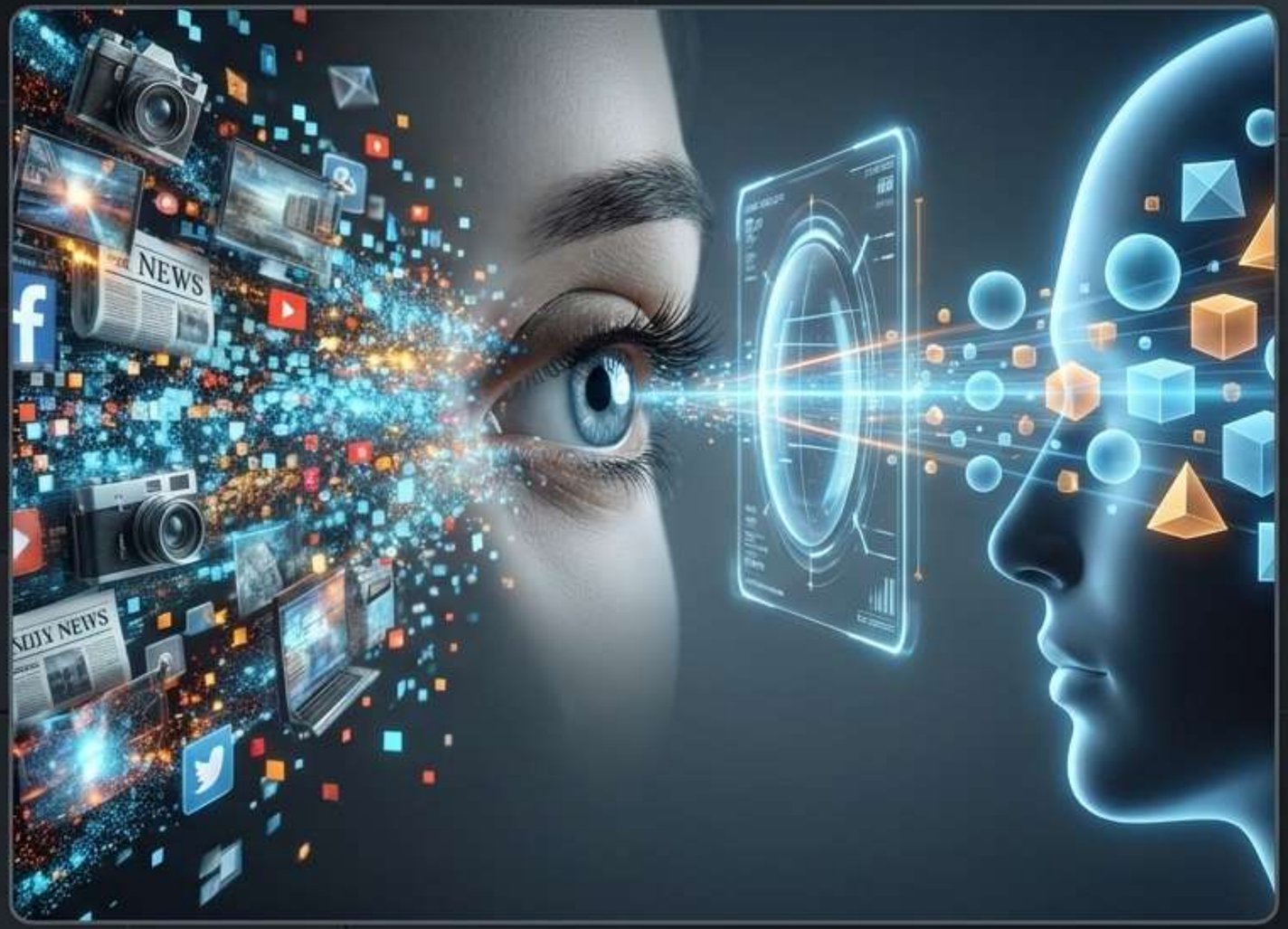
Глобальний конвеєр у дії: Від новини до світогляду

Подія привертає увагу (Agenda), набуває форми та оцінки (Framing) і з роками стає частиною нашого базового сприйняття реальності (Cultivation).

Gemini Notebook

Реальність як продукт спільного виробництва

Аудиторія не є безпорадною. Розуміння механізмів відбору, фреймінгу та культивації дозволяє розпізнавати конструкти, а не приймати їх як даність.

Медійна грамотність — це здатність бачити не лише картину, але й раму, лінзу та саму фабрику, де ця картина була створена.

Чий порядок денний ви споживаєте сьогодні? Яка рамка навколо ваших новин? І який світ вони культивують у вашій свідомості?

Gemini Notebook